

4-4

DEMOKRATT ESTER

Steinar Opstad
Tone Hødnebø
Joakim Kjørsvik
Amalie Kasin Lerstang

Ti variasjoner over konseptet «omvendelse» – inspirert av Hans Nielsen Hauges åndsopplevelse ute på åkeren den 5. april 1796 Steinar Opstad

***Forfatterkonseptet 4 – 4: vekkelse // demokrati
ble i 2026 gjennomført for andre gang på
Pinsedag – i kapellet – i Oslo domkirke.***

Forfatterne som deltok var Steinar Opstad, Tone Hødnebo, Joakim Kjorsvik og Amalie Kasin Lerstang.

De hadde – i forkant av påskeuken – vandret i noen av fotsorene til Hans Nielsen Hauge og haugianerne:

Hauge gård på Rolfstøy ved Fredrikstad – hvor Hans vokste opp på 1770 tallet – og hvor han hadde sin kallsopplevelse, ute på jordet, i 1796.

Tune prestegård ved Sarpsborg – hvor Hans var gårds-
gutt i 1795 og møtte den eksentriske soknepresten
Gerhard Seeberg.

Grålumstua på Tune hvor Hans Nielsen Hauge i 1796 holdt et av sine mest omtalte *oppbyggelige møter*, der utfordret han, for første gang offentlig, konventikkel-
plakatens forbud mot å forkynne uten sokneprestens
godkjennelse.

Madame Kruses kjøttforretning i Smedjegaten i Gamlebyen i Fredrikstad – hvor Hans gikk i lære som slaktersvenn – i 1795.

Slaveriet og *Rådhuset* i festningsbyen Fredrikstad – hvor Hans Nielsen Hauge for første gang ble satt i arrest – ved juletider i 1797. Først noen dager i lenker i *Slaveriet* og deretter en måned i Rådhusets kjeller.

Under vandringene ble det samtalt om – og lest ifra – Trygve Riiser Gundersen sin bok *Haugianerne: Enevelde og undergrunn*. I etterkant av vandringene trakk forfatterne seg tilbake – til sine skrivestuer – for der å forfatte sine skjønnlitterære tekster som de så urfremførte på Pinsedag i Oslo domkirke.

Med dette ønskes dere alle en berikende leseopplevelse.

Oslo 15. august 2026

Vennlig hilsen
Knut Erik Tveit
kurator for 4 – 4: vekkelse // demokrati

1

Er det skyggen hans som trekker plogen
eller er det hesten?

Han vet ikke, bare at for å vende om
må en først snu jorda

og snart skal det finnes en dato og et årstall
som det pietistiske lyset utgår fra

2

Den imaginære hesten, den imaginære plogen
Jeg vender luft, ikke jord
For jorda her er fullstendig utarmet
og gir ikke lenger noen løfter

3

Kan det hende at sjela mi
erfarer noe jeg selv ikke har tilgang til?
For i dag er jeg ingen, som frøet eller insektet
som har flyttet inn i ravet og blitt til
det mørke mysteriet i et vakkert smykke

4

Å tro, det kan jeg, men jeg lar meg ikke
omvende noe mere
Til det har jeg i de senere årene
vunnet tilbake for mye uskyld i form av glemsel

5

Forvridt sitat av en som heter Hans Nielsen Hauge:

Sjela mi følte noe overnaturlig, guddommelig og salig,
at det var en herlighet som ingen tunge kan utsi
med mindre den blir kappet over

6

Svart er fargen som bevarer freden
Det fins ingen strid om hva som er natt
Kvinnen som tystet på profeten i den pedofile sekten, sier:
Så mye hadde jeg syndet at jeg misunte de døde

7

Han sa at «nå, du, unge mann, er du
kommet deg gjennom sjelens mørke natt»
Jeg hadde knapt kjent ham i en time, men ville allerede gå
Han var en slik mann som ikke kastet skygge,
verken forover, til sidene eller bakover
Slike menn fins, bare du stirrer lenge nok på dem

8

Snart er vår eneste lengsel
den etter steder der jorda ikke er utarmet
Det er en lengsel som beveger seg bort
fra det hellige for godt

9

I flere måneder har jeg vært langt borte fra min døde far
Jeg har ikke talt med ham på evigheter
Et hat blusset opp i meg på grunn av noe han sa som såret meg
da jeg var sju, kanskje åtte år gammel, nå er jeg snart fem og femti
Først i går, i det klare vårlyset, klarte jeg å tilgi ham på nytt

10

La oss si, at for de døde som rakk å vende om
i levende live, fins det ingen slutt
Hvordan hjelper da uendeligheten deres oss
som tviler evig, og er ikke tvilen og troens evighet den samme,
bare at dimmeren vi skrur på når vi trer inn
i det fremmede værelset gir en annen lysstyrke

Skriveren Basbergs notater

Tone Hødnebo

1

Jeg ser bokstavene flyte
og holder arket opp mot lyset.
For nåden er det som skjer
i mitt eget sinn
i ordenes gjerninger,
og jeg leser i Blakes dikt
at alt som er mulig å tro på
er et bilde av sannheten.
Jeg kan ikke løpe rundt
som om jeg var en av dem,
jeg kan heller ikke sitte stille
som en av maktens menn.

2

Vil min hånd og penn
og det blåsvarte blekket
føre folk rett i slaveriet
der de vil inngå i en enda større tvang
som systemet lokker det onde ut av.
Jeg finner en slags ro i å snakke
rett fra leveren og ikke fra "Lovens Bogstav."
For meg er døden et kammer jeg går inn i
og lukker døren.

3

Jeg samler notatene
som ikke er protokollførte
og låser dem ned i en skuff.
Sjelen er en indre tilstand,
et program som styrer oss,
men er det mine egne ord
jeg skriver ned så lenge jeg står
mellom barken og veden,
skviset fra to kanter
som om myndighetene og folk
befinner seg på to vidt forskjellige
planeter i universet.
Jeg noterer det jeg tenker,
men ikke alt.

4

Jeg hører etter hva folk sier,
selv tror jeg at følelsen av å bli vakt
er den samme som å bli trøstet.
Kvinnene fødte oss i smerte,
og de tier ikke i familien
eller blant vennene.
Paulus skriver i et brev til Timoteus
"Jeg tillater ikke en kvinne å undervise
eller bestemme over mannen, hun skal være stilnet"
men Hauge lær kvinnene tale i forsamlingen,
i boken står det at Kristus
er verken mann eller kvinne.

5

Jeg har ført pennen da Hauge vitnet
jeg fatter hva han sier,
selv om det er tøv, har noen sagt
for han går rundt i skogen
og taler til stubber.
Jeg leser igjen hos Blake
at alle guddommer holder til

i menneskets bryst.

Fogden og presten kan preke,
drikke og ete hva de vil,
de kan mette sine mager
for det står alltid mat på bordet
hos de som tilhører øvrigheten,
og for mange ord å skrive ned.
Men hva galt kan skje når sultne folk
samles, er vi ikke alle fortapte
når jord og himmel smelter.

6

Hvordan ord likner hverandre
og likevel sier folk forskjellige ting
når de har opplevd det samme.
For ingen protokoller er ens
om hvor de befant seg da Gud viste seg
i en åker eller en kirke,
men så de virkelig lyset
eller følte de en beruselse
som etter en sterk drikk.
Alle syndene vil forlate dem når de
kommer til himmelen,
men jeg kan ikke fatte at Gud
vil holde noen utenfor.

7

Hørselen min er skarp
og fanger opp nyanser som ikke
kommer ned på papiret
som lyden av peoner.
Det er en egen måte å snakke på
for den som er vakt, slik Swedenborgs
engel talte til meg i hjernen
straks jeg våknet av drømmen.
Jeg hører etter hva svermerne sier,
de søker som møll mot lyset.

8

Hvordan kan jeg gjengi det folk sier
når de påstår at de er vakt,
er det en farsott, feber
eller en smittsom sykdom.
Jeg er skriveren for fogden i Tune sogn
og for styresmaktene
der de sitter i Kancellibygningen
på Slotsholmen i København, langt unna.
Jeg er kun en fotnote i historien,
enda det kan få fatale konsekvenser
hvis jeg ikke er upartisk til det folk sier,
som om blekket er blod.
Jeg holder meg borte fra rettslokalene
nesten som jeg selv er rammet av en feber
og skriver mine egne notater.

Hans Nielsen Hauge gjør seg noen tanker, inne i Joakim Kjørsviks hode, om blomster, på veien mellom Rolvsøy og Rollag.

Joakim Kjørsvik

Ingenting vet snøklokkene
om tid, og allikevel
er de alltid presise.
Ingen ser dem komme,
men snart står de, en liten flokk,
ved bredden og venter
på vårskipet. Det kommer duppende,
som en kø av brune kvister
i en sildrende bekk.
Snøklokker reiser alltid i flokk.
De ligner irske nybyggere i hvite kyser
på fremtidsbefaring.

Snart myldrer det av krokus og tulipaner
og perlehyasinter i morgenlyset,
tanter med sjal og kjoler i sterke farger,
på vei gjennom storgårdens hageanlegg.
Noen av dem sleper en vind
av grov parfyme etter seg,
andre bøyer beskjedent hodet,
som en sørgende enke eller
en blyg brud, og dufter først
om du løfter på sløret
og dytter nesa mot det kalde kinnet.

Ingenting vet stemorsblomstene
om latinske navn og doktortitler.
De står i veikanten, lik kloke koner,
og dufter som helbredende te
mot fjorten forskjellige plager.
Hver har fire døtre, to hele og to
halve, alle med lommene fulle
av kjerringråd.
Ikke har de kjerre og aldri
får de haik, men de reiser fra Lindesnes
og helt opp til Finnmark.
Du treffer dem langs strandkanten
og høyt til fjells.
En stemor er bedre enn sitt rykte.
Selv om hun bare eier tre stoler,
får alle de fire døtrene,
hele som halve, tross alt, sitte.

Lite vet løvetann om ugress, annet
enn at ugress trives der
løvetann vokser. Selv er de
blomster av edleste merke.
Hvorfor skulle barna ellers plukke dem
og flette gule kranser til å pryde hodet,
lik et smykke for pannen?
Hvorfor legge en og en sol
i den skitne neven, til en skjev bukett
barnet gir til mor, det vakreste
av alle mennesker, eller
til hesten å spise, det vakreste av alle dyr,
om ikke løvetenner
er de vakreste blant blomster?

Og liljene, hva vet de egentlig om søndager,
når butikker holder stengt
eller kirker står åpne?
Og hva vet jeg om liljen?
Jeg står opp ved soloppgang
og begynner å gå, men aldri ser jeg
liljen åpne seg. Først
er den lukket, en hvit paraply
på en knagg, en grønn
flosshatt på en stumtjener. Så,
med ett, er den sprunget ut,
lik smilet i et barns ansikt når
kaninen trekkes opp av hatten etter ørene.
Liljen åpner seg så sakte
at det plutselig har skjedd; en sovende
svane i parken, som våkner
og strekker på de hvite vingene,
før den stikker det griffelgule nebbet
inn mellom fjærene og sovner igjen.
Så en aften ser jeg liljen lute hodet
over en håndfull hvite blader
spredd på bakken, lik en lege
som inspiserer de falne etter et slag. Ja,
liljene i hagen, i parken, i vasen
på bordet, de åpner seg så sakte,
slik et barn fra, ett besøk til et annet,
vokser til. Og verten utbryter:
Så stor du har blitt!
Og foreldrene snur seg og ser
forundret på barnet
som har vokst så fort, så sakte.
De fikk det ikke med seg!
Og de må innrømme at, ja visst,
har jenta blitt en kvinne, gutten
blitt en mann. Selv står de
lute i ryggen, ser årene ligge strødd
som hvite blader på en grønn duk.

Hans Nielsen Hauge, gjenfødt som lat poet i en fluktstol, pinsen 2026

Joakim Kjørsvik

Jammen, jøsse nammen, hva skuer
mitt øye? Er det to bestemødre i røde
kjoler med svarte prikker på
på vei til 20-bussen?
Nei, visst er det ikke noens bestemødre,
men to marihøner som tasser
langs armlenet på fluktstolen
jeg sitter og titter på skyene i,
på rømmen som jeg alltid er, fra alt
som ikke lar seg løse med penn
og papir, eller en gammel
Continental 340 skrivemaskin,
i en fluktstol, under et blomstrende
kirsebætre i en overgrodd hage.

Om jeg lokker en av marihønene
opp på pekefingeren min og blåser
den av gårde, kan jeg ønske meg noe,
hva som helst.

Jeg som er så ensom og blakk,
bør vel få ett ønske for hver svarte prikk
på marihønas runde rygg, så like
som de er håpefulle øyne på en lubben terning?
Ett ønske for hvert hjerte jeg har knust,
lik et speil? Ett ønske for hver av Jomfru
Marias syv sorger? Ett ønske for hver
av de sytti tusen kronene jeg skylder
i skatt?

Nei, jeg ønsker meg ingenting.
For den som ingenting eier, har intet
å miste, som folk sier (sier folk det?),
og den venneløse er det selskap i, si!
Alt jeg ønsker meg
er to marihøner som rusler
langs armlenet på stolen jeg sitter
og studerer skyene i, i skyggen
av kroppen min, som er så stor
for de små krypene, og så liten
i skyggen av verden.

Hva annet vet jeg, egentlig,
om marihøner,
enn at alle elsker dem,
slik alle elsker bestemødre?
Har de godt syn, for eksempel?
Og hvordan står det til med luktesansen?
Kan de lukte meg? Og om
de lukter meg, hva lukter jeg
for dem? Hvordan parrer de seg?
Og med hvem, om de alle
er høner, mener jeg? Eller
finnes det marihaner og?
Vesle gullhøne,
er det slik at hvert egg du legger
er en svart prikk den røde kroppen
vokser ut av? Eller legger du
ørsmå gullegg, verdt sin vekt
i marihøne?

Maria-fly-fly, vær så snill-snill,
ikke fly-fly, høyt opp i sky-sky,
bare bli-bli en liten stund til-til.
De svarte prikkene dine
er som noter, forstår du, i denne
skakke symfonien som spilles så surt
på sutreslurva til det ensomme
enmannsorkesteret,
dikter Arild skrev så fint om.
Du vet, dette veldige koret
alle våre spinkle stemmer tar del i,
når vi nynner det lille vi husker
av en gammel salme for oss selv.
Se, nå blåser
jeg på deg, du vesle markjordbær
med vinger, som på en øyevipp,
med et ønske om at dere begge
blir hos meg. Nei, der fløy visst
den andre og ...

JEG ER MORA

Amalie Kasin Lerstang

jeg er mora
til forbryteren

jeg er mora
til opprørerer
oppvigleren

jeg har en sønn som gjør
ulovlige ting

*

en gang fantes et opprør i meg
som dreiv meg nedover gatene
piska meg inn og ut av pubene
fikk meg til å gå lettkledd i måneskinn
det har jeg sagt unnskyld for
i all offentlighet
unnskyld

nå går jeg lydløst mellom etasjene
og hører stemmen til den voksne sønnen min
som har samla vennene sine til fest
jeg hører han si ulovlige ting
jeg kan ikke være den eneste mora
som har stått sånn med øret inntil døra
hørt sønnen si utenkelige ord, utenkelig
og tenkt: det må være vennenes skyld

*

jeg er mora er jeg ikke
til en forhatt gutt med gyllen lugg
som lå på brystet mitt i timesvis og gulpa
enorme innsjøer utover møblene og klærne
og det gule sengeteppe

han lærte seg å gå
og jeg forklarte ham
hvis du blir gira når du ser noen
si hei
ikke slå

hei hei derfor til kosterkaftet
hei hei derfor til motorsykkelen
til furutrærne
kjøttmeisen og den parkerte snøfreseren
til den hvite laderen på gulvet

guttens ekstase over tingene var grenseløs
jeg presenterte strategier for tilbakeholdelse
når jeg egentlig ville at han skulle være jubelen

sykkelen hans fløy mot skråningen
og jeg sa: brems med begge beina!
han klatra høyt i treet i hagen
og jeg sa: se hvor du setter føttene!
jeg sa: hold med begge hender
før han knuste glasset utover kjøkkengulvet

veldig lenge kunne jeg beskytte ham
veldig lenge var han min å beskytte
han var bevæpna med en pinne
større enn seg selv

*

hvem sa det skulle være enkelt
å være mora
når det uansett er mora
som står ved korsets fot
når alt er på sitt mørkeste

*

da han var liten var jeg opptatt av hans verdighet
vaska leverposteien vekk fra fingrene
skulle ikke ha en unge som stinka
ikke en unge i det hele tatt
men et anstendig voksent menneske
jeg ba om for mye
og kledde han opp i dress

det var meg de ringte
da han ble bitt i barnehagen
det var jeg som smilte romslig
til de ansatte og sa:
biting, huff, men helt naturlig
helt naturlig å gjøre dumme
og ulovlige ting

nå snakker hele verden om den beryktede
famøse monstrøse
sønnen min
som forbryter
hvorfor kan han ikke
bare holde kjeft

*

jeg kommer ikke til å vitne i rettsaken
jeg er mora
det er lovlig
mødrene vitner ikke

men jeg var vitnet
første gang han løfta henda over huet
og ligna en vinopptrekker
og jeg sa: bruk henda dine godt

*

når det er jeg som skjønner hva han sier
når det er jeg som får blodet hans i munnen
når det er jeg som går med kaviar i håret mitt

når det er jeg som stanser skrikene på soverommet
når det er jeg som henter han klokka 03:20
når det er jeg som finner han på gulvet

når det er jeg som vasker senga hans morgenen etter
når det er jeg som kjører han til legen på dagen
når det er jeg som vasker rumpa hans om kvelden

når det er jeg som setter to sko inntil hverandre i gangen
når det er jeg som sier at verden skal bli god
når det er jeg som går ut med bæsjesøpla

da er det jeg som er mora

*

vakre, vene, vennlige
har vi blitt kalt
kjærlige, kjæreste, elskede
horrible, disgusting, ekle
ble vi kalt
modige menneske
har vi blitt kalt
omsorgsfulle

har noen kalt deg vakker?
har noen kalt deg venn?
har noen holdt deg tett inntil kroppen
og sagt at du har kommet hjem?

var vi søte, snille, steinede
var du the worst thing on earth
var vi sammen var du bare
min elskede

4-4

VEKKELSE DEMOKRATI 2026

Arrangører:

KULT – Senter for kunst, kultur og kirke
og Oslo bispedømme

I samarbeid med:

Oslo Domkirke, Gamle Aker kirke og festivalen Dype åndedrag

Støttet av:

°ECKBO°
LEGAT

»K Kulturrådet